

Dr. Ritter Tibor (1930-2023)

Dr. Ritter Tibor, a Magyar Rádió korábbi általános elnökhelyettese, a Köz-gazdaság szerkesztőbizottságának titkára, a Magyar Közgazdasági Társaság Fejlődésgazdaságtani Szakosztályának elnökségi tagja, a „Világpolitika és közgazdaságtan” alapító szerkesztője élete 94. évében elhunyt.

2018-2019-ben, 90. születésnapja alkalmából életút interjút készítettünk vele, ami nyomtatott formában el is érhető a Budapesti Corvinus Egyetem könyvtárában. Az interjú elején az elkötelezettséget emelte ki olyan tulajdonságként, amivel ő saját magát, és mások is – kollégái, vezetői – őt jellemezték. Nincs ennél jobb szó Tibor munkásságának leírására. Mindig az egyetemes értékrendet, a biztonságot, a szabadságot, a demokráciát és a jólétet tartotta szem előtt, ez vezette pályafutása egészét. Ez az elkötelezettség ésszerűségeen alapult, mert tudta, és nem csak hitte vagy bízott benne, hogy az értékrend érvényesül és érvényesíthető. Tibor élete is példázta, hogy a 20. században már lehetőség volt és egyre inkább lehetőség van a helyes döntésre, az erkölcsileg stabil viselkedésre a politikában és a gazdaságpolitikában is. A helyes beszéd, az igazság kimondása a gazdaságpolitika része, mert csak ez teszi képessé a társadalmakat a fejlődésre. Azt tanultuk tőle, hogy a fejlődés az erkölcsösebbé válás. Egy olyan korban, amikor az önzést tekintették normának, amikor a pénzben, az anyagi gazdagságban mérték az előrehaladást, azt tanította nekünk, hogy a gazdaságpolitika valójában a jót segíti, ez az, ami maradandó benne.

A törekvés a jóra a technológia helyes használata, mert a technológiában, az infrastruktúrában az értékrend nyilvánul meg. Ma ez talán jobban befogadható, hiszen újra elkezdődött a beszéd az iparpolitikáról idehaza is, de a 80-as évektől kezdve ez a nézet csak nagyon bújtatott formában volt jelen a közgazdász szakmában. Tibor ekkor is, mint ahogy korábban is, mindig szorgalmazta a műszaki és a gazdasági értelmiség közötti párbeszéd erősítését. A két szakmának ugyanaz a célja: a fejlődés, amiben a közgazdász feladata ösztönözni a társadalmat a technológiai-infrastrukturális feltételek kihasználására. Ez a nézet sem volt az elmúlt 30 évben magától értetődő, hiszen a közgazdász szakmában erősen jelen volt az az álláspont, hogy

a közgazdász dolga a leépítés, a felszámolás, az elbocsátás. Ezzel szemben Tibor építeni szeretett, és ezt a szenvedélyt és tudást kaptuk tőle, mert építeni, bízni a fejlődésben nem lehetetlen, nem értelmetlen, csak szakértelem kérdése. A szakértelem ebben a tekintetben az emberi tényezőre történő összpontosítást jelenti, amit élete során végig vallott. Nem elég a gép vásárlása, segíteni kell a termelő embert abban, hogy ezeket jól használja. Ez a fogalom, a termelő ember a 21. század lényege: nem a fogyasztó és nem a munkás, hanem a politikában részt vevő és alkotó termelő.

A fejlődés, legyen az technológiai, gazdasági vagy erkölcsi globális, amittől nem lehet és nem is érdemes elzárkózni. Tibor világlátása, tapasztalata a nemzetközi téren abból a szemléletből fakadt, hogy a globalizáció korában egyik világhatalom sem akarja elpusztítani a másikat. Nincs valódi törekvés arra, hogy újabb világégés legyen még akkor sem, ha háborúk, konfliktusok természetesen vannak. Ezek a geopolitikai összeütközések a fejlődési folyamat nehézségei, amit le kell küzdeni és mindent meg kell tenni a feszültségek csökkentése érdekében. A közgazdász szakmának újra meg kell tanulnia a geopolitikai folyamatok elemzését és a hozzájárulást a kezelésükhöz. Nem igaz, hogy a piac kiszámíthatatlan és irányíthatatlan, csak az igaz, hogy a gazdálkodók nem elég tájékozottak az alkalmazkodáshoz.

A tájékoztatás volt Tibor munkásságának központi eleme. Meggyőzően és érthetően beszélni a fejlődésről és a veszélyekről, illetve azok elhárításának eszközeiről. Nem riogatni és nem fecsegni, hanem fegyelmezetten használni a tájékoztatási eszközöket, mert a gazdálkodók megértik az üzenetet. A sajtó különböző formái, az írott és az elektronikus egyaránt a tájékoztatás, a felkészítés és támogatás eszközei. A már említett életútkötet borítóján ezért állt a Magyar Rádiózásért nevű emlékplakett, amit nyugdíjba vonulásakor kapott. A rádió – ami a 20. század alapvető tömegtájékoztatási eszköze volt – képes volt mindenkit elérni és mindenkihez szólni, tömegkultúrát teremteni. Tibor talán ezért is választotta szakmai pályafutásában a rádiót, és nem az újságot, pedig mind a kettőre lehetősége volt. Nem akart a „politika felhőrégióiba” felemelkedni, az „elittel” beszélgetni, hanem a létbiztonságot valóban befolyásoló folyamatokról kívánt hírt adni. Jó és rossz szakember volt csak a számára, jó és rossz ember, akivel érdemes vagy nem érdemes beszélgetni.

A kettő elválasztásához lényeglátás kell: a fontos és a lényegtelen események megkülönböztetése a szerkesztés lényege, ahogy erre időnként felhívta a figyelmünket, és amit szeretett volna meg is tanítani nekünk.

Ennek alapja meglátása szerint „egyszerű”, ahogy erre szintén utalt az interjúkötetben: gondolkodom, tehát vagyok. Mindig a létbiztonságra kell koncentrálni, ennek tükrében kell elválasztani a fontos dolgokat a lényegtelenektől.

A gondolkodás közösségi tevékenység, intézménye a barátság, és Tibor igazi barát volt. Mindig segített és mindig jól segített, mindig megtalálta azt az eszközt, amivel valóban helyreállt a rend, megvalósult a harmónia. Arisztotelész óta háromféle barátságot különböztetünk meg: a közös élvezeten, a közös hasznon és a közös erényen alapuló barátságot, bár ez a három szempont ma már egyesült, hiszen az erényből haszon és élvezet is származik. Nagyon reméljük, hogy a közös munkánk során létrehozott folyóiratok, valamint a Szakosztály további tevékenységében sikerül felnőnünk Tiborhoz az erény tekintetében. Egy biztos: nélküle nem lesz már ugyanolyan. Emlékét megőrizzük.